

# סֵתֵר הַמְדְרָגָה

הרב שנת'י סבתו - ראש הישיבה

## עם ישראל בהתהוותו

עם ישראל הוא עם אשר חי, נושם וחווה ניסים לכל אורך דרכו. אך דומה שפסגת הפלאים הוא פלא התהוותו של העם במצרים.

במשך 210 שנים, תקופה קצרה באופן יחסי לסדרי גודל של עם, צמחה משפחת יעקב אבינו מ-70 נפש ל-3 מליון נפשות בערך, כשמתוכם 600,000 גברים בלבד.

מקריאת הפסוקים הראשונים בספר שמות מתקבל הרושם כי יש פה תיאור מודגש מאד - ואפילו מופרז - בהמחשת גידולו של עם ישראל למשפחותיו, לאלפיו ורבבותיו.

“ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד” (שמות א ז). אנו חשים כי כל אוצר המילים המביע ילודה ופריזון, מנוצל עד תום. זאת ועוד.

“וכאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ”. ככל שיענו אותו כך ירבה ויתפתח.

המצרים פעלו בכל כוחם לעצור את ההתפתחות המדהימה הזאת באמצעות גזירות שונות ואיומות, החל בעבודת פרך קשה ועד המתה בפועל של התינוקות הנולדים.

חז"ל תיארו את הריבוי הטבעי המדהים הזה, באמרם שכל הריון הכיל ששה עוברים שהיו נולדים בבת אחת.

אנו נלמד, כי קיים קשר הדוק בין התהליך הזה של פיתוח והתרחבות, לבין תהליך מקביל של דעיכה ואיפוס.

## גניזת האור הנבואי

נתבונן בפסוק הקודם, “וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא” (שמות א ו).

התורה מדגישה באופן מיוחד את הקשר בין היעלמותו של דור האבות שהיה עטוף

כל כולו בנבואות, חזיונות וחלומות קודש, לבין דור הריבוי הטבעי של העם. הרושם המתקבל הוא, שיש אפילו הכרח בהיעלמותו של דור האבות שהיו נביאים, ויחד אתם הנבואה וההשראה הרוחנית העליונה, בכדי לאפשר עיסוק בילודה ופריון.

אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, אבות הנביאים, ועמהם דור בני יעקב - ובתוכם יוסף וחלומות האמת המופלאים - עברו קשיים גדולים עד שהעמידו זרע. שרה, רבקה ורחל היו עקרות, ולבסוף ילדו בדרך נס בן אחד או שניים. גם ליוסף נולדו לא יותר מאשר שני בנים, למרות תקופת השפע שבה הוא חי.

הקב"ה בירך אותם לאורך כל הדרך, בריבוי זרעם כחול אשר על שפת הים. ניתן להוסיף ולומר שאין כמעט נבואה לאבות שלא כללה ברכה על ריבוי הצאצאים. בפועל, כל הברכות האלה החלו להתממש אך ורק עם סיומה של תקופת הנבואה והחלום.

רק אז - בעת החושך הנבואי וחוסר הקשר עם ההשגחה האלוקית - החל הריבוי המדהים של "ששה בכרס אחד".

השאלה הניצבת בפנינו היא זו:

האם יש הכרח בגניזת האור הנבואי העצום בכדי לאפשר את הילודה המאסיבית?

התשובה היא חיובית.

נתבונן בדוגמאות הבאות.

### חיות אש ממללות

בספר יחזקאל, המשופע בתיאורים וחזיונות נבואיים של העולם הרוחני העליון, מופיעות דמויות של חיות אש הנושאות רקיע מעל ראשם.

במסכת חגיגה (יג:) מוסבר הקשר בינן לבין המילה המוזרה "חשמל". המילה הזאת מבטאת את הביטוי "חיות אש ממללות", או "עתים חשות ועתים ממללות". בשעה שהדיבור יוצא מפי הקב"ה - הם חשות (שותקות), ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקב"ה - הם ממללות (מדברות).

חיות האש הן סוג גבוה מאוד של מלאכים אשר מייצגים את כל החי אשר על פני האדמה.

כאשר פניהם נשואות למעלה לקבל את האור העליון הן שותקות, וכאשר ההארה של האור העליון נפסקת, אזי פונות למטה לדבר ולהשפיע.

כאן הציבו לנו חז"ל עיקרון חשוב מאוד.

כאשר עוסקים בהשפעה ובנתינה אין יכולת לקבל, ובשעה שעוסקים בקליטה אין יכולת לשדר.

העיקרון הזה עוזר לנו בהלכות איסור והיתר. כאשר מרתיחים מים בסיר ומכניסים כלים שדופנותיהם בלעו וספגו טעם של איסור, הכלים פולטים את טעם האיסור אל תוך המים הרותחים, וכך מכשירים את הכלים.

מדוע לא חוששים שבה בעת יחזרו הכלים האלה ויספגו מחדש את האיסור שפלטו?

התשובה נעוצה בעיקרון שהצבנו לעיל: כאשר הכלים עוסקים בפליטה אין הם מסוגלים לספוג ולבלוע.

באופן דומה נוכל להסביר זאת בוויכוח שבין בני אדם. אי אפשר בו-זמנית גם להסביר בלהט עמדה מסוימת, וגם לשמוע ולקלוט דעה נגדית.

## החלום והחושים

נציג דוגמא נוספת.

בשעות השינה העמוקה בלילה, מושבתים כל החושים. בזמן הזה אי אפשר להשפיע, לפעול, לדבר או להנהיג.

אך דווקא באותה שעה נפתחים הצינורות הרוחניים ומְעִין השפע הרוחני משפיע אור עליון אל הנשמה. זוהי שעת היקשרות הנשמה במקורה. זוהי שעת קבלה ולא שעת נתינה.

רק כאשר נפסק זרם השפע האלוקי, אז האדם מתעורר ומוכן לפעולה בכל כוחו.

כך - באותה מידה - היה הנביא נרדם בשעת קבלת הנבואה ופניו ארצה. רק בשעה שהיתה הנבואה נפסקת היה הוא מסוגל לדבר, להשפיע ולפעול.

משה רבנו היה יוצא מן הכלל. בשעות היום - כשהוא עָר לחלוטין, תוך כדי שהוא מדבר עם בני ישראל - היה מסוגל לשמוע ולקלוט את קול ה' המדבר אליו. משהו שמזכיר את המתרגם הסימולטני, שתוך כדי שמיעת הנאום באזניו מסוגל לתרגם

ולהשמיע.

תופעה כזו בדיוק התרחשה בעת שמשח שמואל הנביא את דוד. אחרי שִׁישִׁי העביר לפני שמואל את שבעת בניו, בעוד שמואל מתבונן בדוד, הודיע ה' לשמואל בנבואה: קום משחהו כי זה הוא.

### הגירסא והעיון

בשעה שאדם קורא בפיו ספר תהילים, או גורס משניות, או קורא בתורה, הוא חש בדינמיקה של הֶסְפֵּק, הדוחפת להמשך ולהתקדמות. ההנאה היא מעצם העשייה, והסיפוק הוא מן הֶסְפֵּק וההתקדמות. כאן אין מקום לעיון וחשיבה, אלא לביצוע סוחף ומתמיד.

לא כן שעת ההעמקה.

כאן, צריך לעצור ולחשוב. כאן היא שעת הקליטה והעיון, כאן שעת פתיחת הצינורות הרוחניים, אשר מהם האדם יונק. ההתבוננות והחשיבה, החיפוש והבדיקה, עוצרים את הדינמיקה של ההתקדמות והביצוע.

פה נפתחים ערוצים חדשים של רעיונות המגיעים מתוך הנשמה.

על כן אי אפשר לערב ביחד לימוד בקיאותי ולימוד עיוני, מפני שהם הפוכים בטבעם וסותרים זה את זה במהותם.

### “בסתר המדרגה”

נחזור אל תחילת המאמר.

האור הנבואי שמילא את ישותם של אברהם יצחק ויעקב בכל זווית אפשרית של אישיותם, לא איפשר את הריבוי הטבעי. בשעה שהקשר הרוחני הוא כלפי מעלה, אין אפשרות להתפתח כלפי מטה בעיסוק מירבי של לידת ילדים.

לעומת זאת, כאשר נגנו האור הנבואי עם מותו של יוסף ודורו, רק אז החלה ברכת האבות להתגשם, ורק אז החלה ההתפתחות המשמעותית ביותר בגידול האוכלוסייה, שהיא גופו של העם. רק אז ברכת “כה יהיה זרעך” (ככוכבים בשמים) החלה לקבל משמעות נרחבת.

כך נמשכו מאתיים ועשר שנים ללא כהן וללא נביא, ללא מנהיג וללא דרך, וגם בתורה אין זכר לכל ארבעת הדורות האלה במצרים, ולא הושארה מורשת נבואית

כל שהיא.

אבל - מצד שני - כאן נבנה הבסיס האיתן ביותר לעם ישראל, שעליו תשרה השכינה ועליו יופיע אור ה'. הבסיס הוא לכל הפחות 600,000 גברים לבד מטף.

מכאן נעבור למציאות של ימינו.

מדינת ישראל הולכת ומתפתחת על בְּתִיחָה, עריה וכפריה. כבישים וגשרים, תעשייה וחקלאות, רפואה וטכנולוגיה, ממשלה וצבא. כל ההתפתחות המפליאה הזו מתבצעת בתקופה שבה שולטת החילוניות והכפירה.

זו תקופת חושך נבואית, נעדרת השראת נביאי האמת והצדק. אין יושר ואין כנות, יש שחיתות ועריצות שלטונית. זוהי תקופה שיש בה הפניית עורף לה' אלוקי ישראל, ולארץ ישראל המקודשת מדורי דורות. זו תקופה שבמקום געגועים לקרבת אלוקים יש התדרדרות מתמדת לתרבות המערב, המקדשת את החומריות והנהנתנות של הפרט. תרבות המערב חיללה את הקדושה שביחסי אישות, פירקה את לכידות המשפחה והפרה את הברית בין האדם לא-לוהיו.

מצד שני, דווקא בתקופה הזאת, בדיוק כבתקופת החושך של מצרים, נבנית תשתית ענקית, נוצרים כלים אדירים, אשר לתוכם אפשר יהיה לצקת השפעה רוחנית עצומה, שתבוא ותופיע ותעניק תוכן אמיתי לכל העשייה הברוכה בארץ ישראל.

כאשר תגיע השעה המיוחלת וכאשר יגיע הזמן הראוי, יופיעו מחדש נביאי האמת והצדק בשם ה' וייצקו תוכן מקודש על כל בית ישראל. אז נהיה ראויים להיקרא עם ה', וארצנו ארץ ישראל תחזור להיות נחלת ה'.

עד היום עלינו מדרגה, אך העלייה הזו נסתרת, ורמוזה בפסוק משיר השירים, המתייחס אל התהוותו של עם ישראל במצרים: "יונתי בחגווי הסלע בסתר המדרגה" (שיר השירים ב יד).